

op de op 17 mei 2018 door ons ontvangen aanvraag voor een ontheffing ingevolge artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming van Rijksvastgoedbedrijf voor de aanleg en exploitatie van Windpark RWS, als onderdeel van Windpark A16, gelegen tussen de Rijksweg A16 en het spoor, ten zuiden van verkeersknooppunt Klaverpolder, kadastraal bekend gemeente Zevenbergen, sectie O, perceelnummers 2139, 2143 en 2198, in de gemeente Moerdijk.

INHOUDSOPGAVE

Beschikking.....	3
Procedurele aspecten	5
Toetsing en overwegingen	15
1. Wettelijk kader - Wet natuurbescherming	15
1.1 Beschermingsregimes.....	15
1.2 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant.....	15
2. Toetsing effecten ruimtelijke ingreep	16
2.1 Activiteit	16
2.2 Mogelijke effecten.....	16
2.3 Wijze van onderzoek	16
2.4 Mitigerende maatregelen.....	17
2.5 Alternatievenafweging	17
2.6 Belang van de aanvraag.....	18
2.7 Staat van instandhouding.....	18
2.8 Conclusie	21
Bijlage 1. Voorschriften.....	22
Bijlage 2. Overzichtstekening	24
Bijlage 3. Meldingsformulier start werkzaamheden	26

BESCHIKKING

1 Onderwerp

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben op 17 mei 2018 van Rijksvastgoedbedrijf een aanvraag ontvangen voor een ontheffing ingevolge artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag betreft de aanleg en exploitatie van Windpark RWS, als onderdeel van Windpark A16, gelegen tussen Rijksweg A16 en het spoor, ten zuiden van verkeersknooppunt Klaverpolder, kadastraal bekend gemeente Zevenbergen, sectie O, perceelnummers 2139, 2143 en 2198, in de gemeente Moerdijk.

2 Beschikking

Gelet op de bepalingen van de Wet natuurbescherming besluiten wij:

- I. aan Rijksvastgoedbedrijf, aan de Korte Voorhout 7, 2511 CW te Den Haag, een ontheffing te verlenen op grond van artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, van de bepaling als bedoeld in:
 - artikel 3.1, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, voor wat betreft het opzettelijk doden van waterhoen (*Gallinula chloropus*), watersnip (*Gallinago gallinago*), houtsnip (*Scolopax rusticola*), holenduif (*Columba oenas*), houtduif (*Columba palumbus*), gierzwaluw (*Apus apus*), veldleeuwerik (*Alauda arvensis*), boerenzwaluw (*Hirundo rustica*), huiszwaluw (*Delichon urbicum*), tjiftjaf (*Phylloscopus collybita*), fitis (*Phylloscopus trochilus*), zwartkop (*Sylvia atricapilla*), kleine karekiet (*Acrocephalus scirpaceus*), spreeuw (*Sturnus vulgaris*), merel (*Turdus merula*), kramsvogel (*Turdus pilaris*), zanglijster (*Turdus philomelos*), koperwiek (*Turdus iliacus*), roodborst (*Erithacus rubecula*), heggenmus (*Prunella modularis*), witte kwikstaart (*Motacilla alba*), graspieper (*Anthus pratensis*), vink (*Fringilla coelebs*), keep (*Fringilla montifringilla*), groenling (*Chloris chloris*), putter (*Carduelis carduelis*), sijs (*Spinus spinus*), kneu (*Linaria cannabina*), rietgors (*Emberiza schoeniclus*), grauwe gans (*Anser anser*), smient (*Anas penelope*), wilde eend (*Anas platyrhynchos*), meerkoet (*Fulica atra*), kievit (*Vanellus vanellus*), kokmeeuw (*Chroicocephalus ridibundus*), stormmeeuw (*Larus canus*), kleine mantelmeeuw (*Larus fuscus*) en zilvermeeuw (*Larus argentatus*); sperwer (*Accipiter nisus*), buizerd (*Buteo buteo*), goudplevier (*Pluvialis apricaria*), wulp (*Numenius arquata*), oeverloper (*Actitis hypoleucos*), witgat (*Tringa ochropus*), tureluur (*Tringa totanus*), kauw (*Corvus monedula*), pimpelmees (*Cyanistes caeruleus*), koolmees (*Parus major*), oeverzwaluw (*Riparia riparia*), grasmus (*Sylvia communis*), tuinfluiter (*Sylvia borin*), bosrietzanger (*Acrocephalus palustris*), rietzanger (*Acrocephalus schoenobaenus*), grote lijster (*Turdus viscivorus*), grauwe vliegenvanger (*Muscicapa striata*), nachtegaal (*Luscinia megarhynchos*), zwarte roodstaart (*Phoenicurus ochruros*), gekraagde roodstaart (*Phoenicurus phoenicurus*), roodborsttapuit (*Saxicola rubicola*), tapuit (*Oenanthe oenanthe*), bonte vliegenvanger (*Ficedula hypoleuca*), ringmus (*Passer montanus*), gele kwikstaart (*Motacilla flava*), boompieper (*Anthus trivialis*), knobbelzwaan (*Cygnus olor*), kolgans (*Anser albifrons*), grote Canadese gans (*Branta canadensis*), brandgans (*Branta leucopsis*), blauwe reiger (*Ardea cinerea*), scholekster (*Haematopus ostralegus*), roek (*Corvus frugilegus*) en zwarte kraai (*Corvus corone*);
 - artikel 3.5, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, voor wat betreft het opzettelijk doden van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);

voor de periode tot en met 31 december 2049;

met de in bijlage 1 genoemde voorschriften, voor de aanleg en exploitatie van Windpark RWS, gelegen tussen Rijksweg A16 en het spoor, ten zuiden van verkeersknooppunt Klaverpolder, kadastraal bekend gemeente Zevenbergen, sectie O, perceelnummers 2139, 2143 en 2198, in de gemeente Moerdijk;

- II. dat de beschrijving van de handeling, in de aanvraag en het activiteitenplan, voor zover deze betrekking heeft op de soort, en bijlagen 1 en 2, onderdeel uit maken van het besluit.

Bijlage 1: voorschriften

Bijlage 2: overzichtstekening

Bijlage 3: meldingsformulier start werkzaamheden (zie voorschrift 1)

's-Hertogenbosch, 12 maart 2019

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
namens deze,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'J' followed by a series of loops and a long diagonal stroke.

De heer J.A.J. Lenssen,
Directeur Omgevingsdienst Brabant Noord

PROCEDURELE ASPECTEN

1 Aanvraag

Op 17 mei 2018 hebben wij van Rijksvastgoed een aanvraag voor een ontheffing ingevolge artikel 3.3, eerste lid, artikel 3.8, eerste lid, en artikel 3.10 eerste lid onder b, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) ontvangen. De aanvraag is op 19 juli 2018, 10 augustus 2018 en 13 augustus 2018 aangevuld. De aanvraag is op 12 februari 2019 ingetrokken ten aanzien van artikel 3.10, eerste lid onder b, van de Wnb. Een uitgebreide omschrijving van de activiteiten/handelingen is opgenomen in de aanvraag en weergegeven in bijlage 2. De aanvraag is geregistreerd onder nummer Z/073113.

2 Bevoegd gezag

Omdat de handelingen verricht worden in de provincie Noord-Brabant, zijn wij op grond van artikel 1.3 van de Wnb bevoegd om op de aanvraag te beslissen. Indien aan de orde betrekken wij tevens gevolgen van de handeling voor de soorten buiten onze provinciegrens en/of buiten Nederland bij ons besluit.

3 Gecoördineerde voorbereiding

Voor deze procedure is ingevolge het besluit van Provinciale Staten van de provincie Noord-Brabant van 20 januari 2017 de coördinatieregeling als bedoeld in artikel 3.33 van de Wet ruimtelijke ordening (hierna: Wro) voor het project van toepassing. Daardoor zijn op dit besluit de procedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht en de bijzondere regels in artikel 3.33, lid 4, van de Wro van toepassing. Dat betekent dat de bekendmaking van de (ontwerp-)besluiten, de gelegenheid tot het naar voren brengen van zienswijzen daarop en het indienen van beroep daartegen, voor de verschillende besluiten voor het project Windpark A16 gelijktijdig en plaatsvindt.

4 Ontvankelijkheid

Ten aanzien van de aspecten van de aanvraag waarvoor een ontheffing ingevolge de Wnb is vereist, hebben wij beoordeeld of de aanvraag volledig is en voldoende gegevens bevat. Wij zijn van oordeel dat de aanvraag voldoende informatie bevat voor een goede beoordeling van die aspecten waarvoor een ontheffing is gevraagd.

5 Zienswijzen naar aanleiding van terinzagelegging van het ontwerpbesluit

De kennisgeving over het ontwerpbesluit en bijbehorende stukken is gepubliceerd op de website www.brabant.nl onder 'bekendmakingen' op 30 oktober 2018. Vervolgens heeft het ontwerpbesluit gedurende zes weken ter inzage gelegen bij de Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN), Victorialaan 1 b-g, 5213 JG 's-Hertogenbosch, namelijk van 30 oktober 2018 tot en met 10 december 2018, en is een ieder in de gelegenheid gesteld zienswijzen naar voren te brengen.

Naar aanleiding van het ontwerpbesluit op de aanvraag zijn, binnen de door de wet gestelde termijn, zienswijzen ingebracht, welke zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Kenmerk document	Nr.	Datum stuk/ontvangst	Naam reclamant	Volledig adres reclamant	Zienswijze	Beantwoording
372594	1	6 december	Natuurplein De	Roerdomp 14,	Ik heb in een eerdere mail	Ter kennisname

ODBN, 12 maart 2019
Kenmerk Z/073113-115998

Kenmerk document	Nr.	Datum stuk/ontvangst	Naam reclamant	Volledig adres reclamant	Zienswijze	Beantwoording
		2018/10 december 2018	Baronie	4822 RN, Breda	de verkeerde versie verstuurd. Hierbij de juiste versie. Om te voorkomen dat, doordat de post niet op tijd (voor 10 dec) aankomt, wij de indien termijn overschrijden hierbij al de zienswijze van zienswijze nummer 372594. Een hard kopie zal per post verstuurd worden.	
372596	1	6 december 2018/10 december 2018	Natuurplein De Baronie	Roerdomp 14, 4822 RN, Breda	Voor het noordelijk windpark nabij de gemeente Moerdijk willen wij dat een verplichte stilstand voorziening en radardetectie wordt toegepast om te voorkomen dat er slachtoffers vallen onder de voor Nederland als broedvogel zeer zeldzame zeearend en visarend. Dit gebaseerd op de verplichting uit Wnb art 2.8 lid 1 en 3. Het voorliggende ecologisch rapport van bureau Waardenburg stelt ten onrechte dat de zee- en visarend niet of zelden waargenomen worden in dat gebied. Deze worden zelfs tot in Breda waargenomen. Er kan dus niet gesteld worden dat er 'zekerheid' is dat het de kenmerken van het gebied (Natura 2000 broedgebied zee- en visarend) niet aangetast worden'. Bovendien komen de windmolens te staan in een polder waar aanzienlijke (meer dan 5000) aantallen ganzen foerageren. Een beroep op Wnb art 2.8 lid 4 in deze is niet mogelijk, want er zijn voldoende alternatieven in Noord Brabant. Door de door de Provincie zelf gecreëerde beperkingen (binnen 1 km weerszijde A-16) heeft de Provincie zich in het keurslijf geduwd. Er dient derhalve ingevolge Wnb art 5 en 6 gehandeld te worden voor de noordelijke windmolens.	Deze soorten zijn niet aangevraagd in onderhavige ontheffing. Overigens zijn de zeearend en visarend niet als broedvogel aangewezen voor de Natura 2000-gebieden. De aanwezigheid van de zee- en visarend is niet aangetoond door middel van ecologisch onderzoek door de indieners van de zienswijze. Uit het onderzoek blijkt dat de vogels zeer sporadisch voorkomen binnen het plangebied. Dit zijn vogels die in de ruime omgeving rondzwermen. Uit het onderzoek van de aanvrager (Deelrapport Natuur, 12 juli 2018) blijkt dat het plangebied zelf nauwelijks geschikt foerageerhabitat is voor de zee- en visarend of dat deze soorten het plangebied veelvuldig zullen doorkruisen. Het aantal risicovolle vliegbewegingen van de zeearend zal zeer beperkt zijn en het plangebied A16 heeft verder geen betekenis, waardoor effecten op de zeearend zijn uitgesloten. De visarend komt niet of hooguit incidenteel voor en waarnemingen zijn zeer schaars. Een contra-expertise door de indiener van de zienswijze ontbreekt waaruit anders blijkt. Uit onderzoek blijkt dat de slachtofferaantal van ganzen onder met toepassing van het flux-collision model onder de 1%-mortaliteitsnorm blijft. Een contra-expertise door de indiener van de zienswijze ontbreekt waaruit anders blijkt.

Kenmerk document	Nr.	Datum stuk/ontvangst	Naam reclamant	Volledig adres reclamant	Zienswijze	Beantwoording
						Uit bovenstaande onderbouwingen kan geconcludeerd worden dat een directe relatie met de Natura 2000 doelen niet te leggen is.
372596	2	6 december 2018/10 december 2018	Natuurplein De Baronie	Roerdomp 14, 4822 RN, Breda	Voor de windmolens omgeving Rooskensdonk geldt dat er een gedetailleerd onderzoek nodig is naar de in het effectgebied, van zowel de bouwwerkzaamheden alsmede de exploitatie, voorkomende fauna. Rooskensdonk betreft een gebied dat als rust en broedgebied gebruikt wordt door diverse vogelsoorten (incl. rode lijst), maar ook als rustgebied voor reeën en een ideale plaats voor diverse soorten amfibieën. Tot op heden is er nog geen enkel overzicht beschikbaar dat blijkt geeft van een gedegen onderzoek voor dit gebied, dat speciaal is aangewezen als weidevogel 'bevorderingsgebied'.	Allereerst dient opgemerkt te worden dat in deze procedure wordt getoetst aan Wet natuurbescherming. De hier aanwezige soorten zijn dus niet meer of minder relevant dan soorten elders in het plangebied, ongeacht de aanwijzing als weidevogelbevorderingsgebied. Soorten die niet beschermd zijn binnen het onderdeel soortenbescherming van de Wnb, vallen eveneens buiten de toetsing van deze procedure. Reeën zijn vrijgesteld van ontheffingsplicht bij ruimtelijke ontwikkelingen, evenals de diverse soorten algemene amfibieën. Vogels zijn meegenomen in de toetsing. Onder andere zijn inventarisatiegegevens voor het Rooskensdonk verstrekt door de West Brabantse Vogelwerkgroep. Een contra-expertise door de indiener van de zienswijze over de aanwezigheid van de genoemde soorten ontbreekt. Verder is uitgegaan dat één weg aangelegd dient te worden ten behoeve van de voornemens en dat deze activiteit niet leidt tot overtreding van verbodsbepalingen.
372596	3	6 december 2018/10 december 2018	Natuurplein De Baronie	Roerdomp 14, 4822 RN, Breda	Gedeputeerde Staten van Noord Brabant beroepen zich op hun recht om in gevolge Wnb art 3.3, 1e lid ontheffing te verlenen aangaande verboden uit Wnb art 3.1. Er wordt echter verzuimd om te vermelden dat daarbij wel voldaan moet worden aan Wnb art 3.3 lid 4 en 5. En daar wordt geen blijk van gegeven. Wnb art 3.5 lid 1 en 2 zijn in dit geval gewoon van kracht.	Dit heeft betrekking op het belang, de alternatievenafweging en dat er geen aantasting wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding. Deze zijn in de ontheffing opgenomen onder toetsing effecten ruimtelijke ingreep in paragraaf 2.5, 2.6 en 2.7 van het besluit. In tegenstelling tot wat de indiener meent, wordt hiermee voldaan aan het gestelde van artikel 3.3, eerste lid.
372596	4	6 december 2018/10	Natuurplein De Baronie	Roerdomp 14, 4822 RN,	Gedeputeerde Staten van Noord Brabant beroepen	Zie onze reactie onder 3.

Kenmerk document	Nr.	Datum stuk/ontvangst	Naam reclamant	Volledig adres reclamant	Zienswijze	Beantwoording
		december 2018		Breda	zich op hun recht om in gevolge Wnb art 3.8, 2e lid ontheffing te verlenen. Echter er dient daarbij wel voldaan te worden aan Wnb art 3.8 lid 5 sub a t/m c. En daar wordt geen blijk van gegeven.	
372596	5	6 december 2018/10 december 2018	Natuurplein De Baronie	Roerdomp 14, 4822 RN, Breda	Voor alle windmolens dient een monitoringsverplichting opgenomen te worden, waarvan de resultaten openbaar moeten worden, zodat er gecontroleerd kan worden of de slachtofferresultaten onder de gestelde norm blijven. En dan kan/moet er op grond van deze resultaten mogelijk ingegrepen worden door verplichte stilstand. Bij dit monitoringsonderzoek wil de West Brabantse Vogelwerkgroep graag betrokken worden. Deze werkgroep doet al bijna 50 jaar waterwildtellingen die aan de Provincie worden geleverd.	Monitoringsverplichting geldt in deze casus voor soorten uit de Habitatrictlijn. Voor vogels blijft het slachtofferaantal onder 1% mortaliteitsnorm, hierdoor komt de gunstige staat van instandhouding voor vogels niet in het geding komt. Voor kennisname nemen we aan dat de West Brabantse Vogelwerkgroep betrokken wil worden bij de monitoring.
372596	6	6 december 2018/10 december 2018	Natuurplein De Baronie	Roerdomp 14, 4822 RN, Breda	De Provincie wil, door zichzelf een ontheffing te verlenen, zich onttrekken aan de in de Wnb art 1.11 opgelegde zorgplicht. Betekent dat dan dat de in het onderzoek van bureau Waardenburg geschetste aantallen aanvaringsslachtoffers niet binnen de 1% norm blijven?	Nee, het aantal aanvaringsslachtoffers blijft voor alle soorten ruim onder de 1% mortaliteitsnorm.
372596	7	6 december 2018/10 december 2018	Natuurplein De Baronie	Roerdomp 14, 4822 RN, Breda	Er wordt te algemeen gesteld dat er geen werkzaamheden in het 'broedseizoen' zullen plaatsvinden die verstorend zouden kunnen werken. Broedseizoen is geen gedefinieerd begrip, dus er zal voor iedere bouwlocatie ter plekke en in het 'effectgebied' onderzocht moeten worden welke fauna soorten ingevolge de natuurkalender van RVO (broedvogels en overige dieren) in een kwetsbare periode zitten waarbij verstoring/verjaging niet is toegestaan.	Fauna verschilt in kwetsbare perioden en het broedseizoen is divers. Broedseizoen lopend van globaal half maart tot half augustus is algemeen gesteld. Daarnaast zijn mede de klimatologische omstandigheden van invloed. Een ecologisch werkprotocol dient hieromtrent meer inzicht te verschaffen.
372596	8	6 december 2018/10 december 2018	Natuurplein De Baronie	Roerdomp 14, 4822 RN, Breda	Dit geldt voor zowel de hei werkzaamheden, waarbij trillingen tot ver in de omtrek hun invloed kunnen hebben (amfibieën zijn bijv. zeer gevoelig voor trillingen evenals vissen) en geluid van heien dat klinkt als knallen.	De ontheffing is aangevraagd met betrekking tot vogels en vleermuizen. Heien zal geen negatief effect hebben op vleermuizen. Heien maakt deel uit van de bouwwerkzaamheden en

Kenmerk document	Nr.	Datum stuk/ontvangst	Naam reclamant	Volledig adres reclamant	Zienswijze	Beantwoording
					Uit onderzoek dat is verricht naar effecten van vuurwerk op vogels voor de Provincie Noord Brabant (Alterra rapport 1694, ISSN 1566-7197) is duidelijk dat de verstoring door dergelijke 'knallen' erg ver draagt en zijn negatieve invloed kan hebben.	zullen plaatsvinden buiten het broedseizoen.
372596	9	6 december 2018/10 december 2018	Natuurplein De Baronie	Roerdomp 14, 4822 RN, Breda	Daarnaast is uit recentelijk wetenschappelijk onderzoek gebleken dat 'één stressvol moment' grote gevolgen kan hebben op de langere termijn bij vogels (Maren Vitousek van de Cornell University). Door het vrijkomende stresshormoon bij dergelijke knallen in de broedperiode zullen vogels vervolgens hun kuikens van minder voedsel voorzien, wat leidt tot groeiachterstand en minder grote kans op overleving. Dus er is een lange termijn effect dat niet op voorhand uitgesloten mag worden.	Zie onze reactie onder punt 8.
372596	10	6 december 2018/10 december 2018	Natuurplein De Baronie	Roerdomp 14, 4822 RN, Breda	Bouwwerkzaamheden in de omgeving van overgang Mark noord van Breda (Rooskensdonk) en knooppunt Galder vinden plaats nabij natuurgebieden (NNB). De kans dat bovenstaande voor zal komen is derhalve zeer groot. Er zal dus een zeer zorgvuldig onderzoek per locatie en effectgebied moeten plaatsvinden naar aldaar voorkomende soorten, zodat voorkomen wordt dat beschermde soorten volgens Europese regels zullen worden verstoord met de mogelijke dood als gevolg. Het alleen onderzoeken van het bouwgebied in deze is absoluut niet afdoende om geschetste risico's te voorkomen.	Toetsing aan het Natuurnetwerk Brabant ligt buiten deze procedure. Indien hier effecten op zijn dient dit in een aparte procedure te worden getoetst.
372596	11	6 december 2018/10 december 2018	Natuurplein De Baronie	Roerdomp 14, 4822 RN, Breda	Er zal per locatie een gedetailleerde lijst met soorten opgesteld moeten worden waarvoor ontheffing wordt aangevraagd. Een algemene ontheffing is niet acceptabel, i.v.m. op diverse plekken voorkomende Europees beschermde soorten. (bij Rooskensdonk, Galder, Moerdijkse polders, natura2000 gebieden).	Per besluit is een gedetailleerde lijst opgenomen onder toetsing effecten ruimtelijke ingreep in paragraaf 2.2 van het besluit.
372596	12	6 december	Natuurplein De	Roerdomp 14,	Naast de	De ontheffing is

Kenmerk document	Nr.	Datum stuk/ontvangst	Naam reclamant	Volledig adres reclamant	Zienswijze	Beantwoording
		2018/10 december 2018	Baronie	4822 RN, Breda	bouwwerkzaamheden wordt er ook gesproken over ontheffingen t.b.v. het aanleggen van 'bouwwegen'. Voor de aanleg van deze wegen gelden alle bovenstaande argumenten eveneens en kan en mag er niet lichtvoetig over de mogelijke natuurverstoringen in deze heen gestapt worden. Ook voor deze aanleg van 'bouwwegen' geldt dezelfde benodigde zorgvuldigheid en uitgebreid onderzoek, zoals hierboven is beschreven	aangevraagd voor de bouw (aanlegfase) en exploitatie (gebruiksfase). Er is onderbouwd in de aanvraag dat één weg aangelegd dient te worden ten behoeve van de aanlegfase en dat deze activiteit niet leidt tot overtreding van verbodsbepalingen.
372596	13	6 december 2018/10 december 2018	Natuurplein De Baronie	Roerdomp 14, 4822 RN, Breda	Gezien het feit dat de geplande locaties vrijwel allemaal in 'buitengebied' liggen zijn er geen goede aanvoerwegen aanwezig. De bestaande wegen zijn veelal smal, met vaak aan weerszijden bomen en met scherpe bochten/kruisingen. Gezien de benodigde lange voertuigen, voor zowel de heipalen alsmede de rotorbladen, is het (vrijwel) uitgesloten dat dergelijke voertuigen deze wegen kunnen gebruiken, dan wel de bochten kunnen nemen. De kans daarmee dat er bomen zullen (moeten) sneuvelen neemt daarmee toe.	Zie onze reactie onder punt 12.
372596	14	6 december 2018/10 december 2018	Natuurplein De Baronie	Roerdomp 14, 4822 RN, Breda	Het is natuurlijk niet acceptabel dat er bomen moeten verdwijnen die al 20 jaren of ouder zijn voor 3 windmolens die max 20 jaar zullen blijven staan. De uiteindelijke milieu-/natuurschade door het kappen van CO2 opnemende bomen versus de CO2 uitstoot besparing van de turbines valt op deze wijze negatief uit. Het niet bouwen van een windturbine zou dan beter voor het milieu zijn, hetgeen het argument om juist windmolens te plaatsen gelijk onder uit haalt. Bij noodzakelijke verwijdering van bomen voor het bouwverkeer dienen de te verwijderen bomen in zijn totaliteit verplaatst te worden en teruggezet na afloop van de werkzaamheden.	Er worden nauwelijks tot geen bomen gekapt. De kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in de Natura 2000-gebieden zullen niet verslechteren of significant verstoord worden ten aanzien van de soorten waarvoor de Natura 2000-gebieden zijn aangewezen. Zie daarnaast reactie op zienswijze punt 372596 nummer 13.
378947	1	24 december 2018/27	OekelNRG U.A. i.o.,	Oekelsestraat 31, Rijsbergen	Op 10 december 2018 hebben indieners een	Ter kennisname. Het is vaste jurisprudentie

Kenmerk document	Nr.	Datum stuk/ontvangst	Naam reclamant	Volledig adres reclamant	Zienswijze	Beantwoording
		december 2018	CreightonWar d B.V., E.F.C.L. Boon, C.A.J.M. Martens, A.C.M.R. Martens en R.P. van Dijkhorst, erven J.F.J. Martens		zienswijze ingestuurd inzake het ter inzage leggen van het uitvoeringsbesluit Natuurbeheer en de AOK ontwikkelaars voor het project WindenergieA16. In reactie op de ingestuurde zienswijze is uw brief van 14 december ontvangen. Op het verzoek om de zienswijze te mogen aanvullen verleent u een extra termijn van twee weken na 10 december t/m 24 december 2018. En dergelijke periode is helaas, zeker in deze drukke tijd (te) kort en niet de termijn die indieners voor ogen hadden. Indieners kunnen en willen het volgende wel nu binnen de termijn aanvullen.	dat de termijn van zienswijzen een harde termijn betreft. In geval van proforma zienswijzen dienen wij conform jurisprudentie alsnog 2 weken te verschaffen voor het aanvullen van die zienswijzen. Hieraan hebben wij in dit geval gevolg gegeven.
378947	2	24 december 2018/27 december 2018	OekelNRG U.A. i.o., CreightonWar d B.V., E.F.C.L. Boon, C.A.J.M. Martens, A.C.M.R. Martens en R.P. van Dijkhorst, erven J.F.J. Martens	Oekelsestraat 31, Rijsbergen	Wob verzoeken, informatieachterstand Indieners willen nogmaals benadrukken dat zij proberen om een informatieachterstand in te lopen middels een Wob verzoek. Zoals geschreven in de zienswijze loopt er nog een Wob verzoek. Loopt, omdat een groot deel van de vragen uit het Wob verzoek van 25 juli 2018 overduidelijk niet zijn beantwoord. Nog steeds niet. Indieners tasten derhalve nog steeds (en onnodig) in het duister over voor de indieners belangrijke zaken. Bijvoorbeeld wie is de uiteindelijke aanvrager achter de vergunningen en waarom is molen E4 verplaatst of anders gezegd eerder in het VKA op een andere plaats voorzien. Die werkwijze is niet goed. Alle informatie moet simpelweg beschikbaar zijn voor eenieder en op een eenvoudige wijze als eenieder ook een zienswijze mag insturen. Zo niet dan is de procedure niet zorgvuldig.	Ter kennisname. De procedure is zorgvuldig uitgevoerd. Alle documenten die in het kader van de aanvraag en het besluit noodzakelijk zijn ter beoordeling daarvan zijn ter inzage gelegd of openbaar gemaakt.
378947	3	24 december 2018/27 december 2018	OekelNRG U.A. i.o., CreightonWar d B.V., E.F.C.L. Boon, C.A.J.M. Martens, A.C.M.R.	Oekelsestraat 31, Rijsbergen	Geluidsmeting Recent op 19 december 2018 is er ook sprake van nieuwe informatie aangaande geluid bekend geworden. Het betreft de geluidsmeting die daags na	Ter kennisname. De aangevoerde aspecten zijn geen onderdeel van de toetsing in de procedure van de Wet natuurbescherming. Deze gegevens zijn in deze dan

Kenmerk document	Nr.	Datum stuk/ontvangst	Naam reclamant	Volledig adres reclamant	Zienswijze	Beantwoording
			Martens en R.P. van Dijkhorst, erven J.F.J. Martens		het ter inzage leggen van het uitvoeringsbesluit is opgesteld op 11 december 2018. Indieners begrijpen die werkwijze niet. De nulmeting is ook relevant in deze procedure van de zienswijze en een en ander is dus geen logische volgorde. Bovendien heeft de Gedeputeerde de heer Erik van Merrienboer tijdens de behandeling en voorafgaand aan de stemming een stilstandvoorziening voor feitelijk geluid toegezegd. Derhalve is de nulmeting van het geluid van belang. Indieners begrijpen echter de locatiekeuzes van de nulmeting niet. Een belangrijke grenswaarde is de maximale belasting op een woning. Woningen aan de Paandijksestraat 9 en de Gelderdonksestraat 10 zitten dicht op de belangrijke go nog go grens voor geluid. Indieners begrijpen niet dat er voor de nulmeting wel een meetpunt Oekel is aan de Oekelsestraat, maar niet in de (directe) omgeving van deze overduidelijk een belangrijke geluidscontourgrens gelegen woningen. Indieners begrijpen niet hoe deze nulmeting op deze locaties betrouwbaar kan worden gebruikt voor locaties waarin het er om gaat. De betrouwbaarheid van de nulmeting is belangrijk. In dat licht is het vreemd dat slecht relatief kort is gemeten, dat de metingen niet rondom het windpark zijn opgesteld om de invloed van de wind te bepalen. Indieners merken op dat de temperatuur van de lucht van belang is voor het geluid op afstand. Idem voor omgevingsinvloeden als bomen met en zonder bladeren. In dat licht is de periode waarin is gemeten te kort. De overheersende wind is niet in iedere periode van het jaar hetzelfde. Enz. enz. Indieners begrijpen de stelling niet dat de nulmeting los moet worden	ook niet relevant.

Kenmerk document	Nr.	Datum stuk/ontvangst	Naam reclamant	Volledig adres reclamant	Zienswijze	Beantwoording
					gezien van de modelberekening in de MER, de vergunning en de toezegging voor een stilstandvoorziening geluid. Het moet niet alleen op papier kloppen. Geluidsmetingen die bijvoorbeeld door derden zijn ingebracht (bijvoorbeeld in beroep bij de afdeling) moeten ook onderdeel zijn van de stukken en moeten niet worden achtergehouden in deze procedure. Indieners hebben aanwijzingen dat dergelijk onderzoeken bestaan, maar beschikken er niet over. Nog niet. Maar indieners willen die wel kunnen gebruiken in deze procedure.	
378947	4	24 december 2018/27 december 2018	OekelNRG U.A. i.o., Creighton Ward B.V., E.F.C.L. Boon, C.A.J.M. Martens, A.C.M.R. Martens en R.P. van Dijkhorst, erven J.F.J. Martens	Oekelsestraat 31, Rijsbergen	Zorgvuldigheid gaat boven alles en haastige spoed is zelden goed. Met belangstelling wachten de indieners uw reactie af,	Ter kennisname.

Aan de hand van besprekingen van de ingebrachte zienswijzen is een aantal wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van het ontwerpbesluit. Deze wijzigingen zijn weergegeven onder punt 6.

6 Wijziging ten opzichte van het ontwerpbesluit

In het ontwerpbesluit is een ontheffing op grond van artikel 3.3, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, voor de verboden genoemd in artikel 3.1, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, geweigerd ten aanzien van sperwer (*Accipiter nisus*), buizerd (*Buteo buteo*), goudplevier (*Pluvialis apricaria*), wulp (*Numenius arquata*), oeverloper (*Actitis hypoleucos*), witgat (*Tringa ochropus*), tureluur (*Tringa totanus*), kauw (*Corvus monedula*), pimpelmees (*Cyanistes caeruleus*), koolmees (*Parus major*), oeverzwaluw (*Riparia riparia*), grasmus (*Sylvia communis*), tuinfluiter (*Sylvia borin*), bosrietzanger (*Acrocephalus palustris*), rietzanger (*Acrocephalus schoenobaenus*), grote lijster (*Turdus viscivorus*), grauwe vliegenvanger (*Muscicapa striata*), nachtegaal (*Luscinia megarhynchos*), zwarte roodstaart (*Phoenicurus ochruros*), gekraagde roodstaart (*Phoenicurus phoenicurus*), roodborsttapuit (*Saxicola rubicola*), tapuit (*Oenanthe oenanthe*), bonte vliegenvanger (*Ficedula hypoleuca*), ringmus (*Passer montanus*), gele kwikstaart (*Motacilla flava*), boompieper (*Anthus trivialis*), knobbelswaan (*Cygnus olor*), kolgans (*Anser albifrons*), grote Canadese gans (*Branta canadensis*), brandgans (*Branta leucopsis*), blauwe reiger (*Ardea cinerea*), scholekster (*Haematopus ostralegus*), roek (*Corvus frugilegus*) en zwarte kraai (*Corvus corone*). In voorliggend definitief besluit is de ontheffing voor voornoemde vogelsoorten alsnog verleend,

omdat het verwachte aantal jaarlijkse slachtoffers van alle windmolens binnen Windpark A16 gezamenlijk meer dan 1 exemplaar bedraagt. Om deze reden zijn het besluit en de overwegingen aangepast.

In het ontwerpbesluit is daarnaast een ontheffing op grond van artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming voor de verboden genoemd in artikel 3.1, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, geweigerd, ten aanzien van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), voor wat betreft het opzettelijk doden. In voorliggend definitief besluit is de ontheffing voor voornoemde soort alsnog verleend, omdat het verwachte aantal jaarlijkse slachtoffers van alle windmolens binnen Windpark A16 gezamenlijk meer dan 1 exemplaar bedraagt. Hierop zijn het besluit en de overwegingen aangepast.

7 Overige regelgeving

Bij de beoordeling van onderhavige aanvraag zijn andere aspecten dan gerelateerd aan de Wnb en de daarbij behorende regelgeving niet betrokken. De Wnb en bijbehorende regelgeving zoals de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant zijn gericht op de bescherming van natuur. Een toestemming op basis van andere wet- en regelgeving kan derhalve aan de orde zijn, onder andere voor ruimtelijke ordening of gezondheid.

8 Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in de kennisgeving voor de 15 besluiten ten aanzien van Windpark A16, waarvan onderhavig besluit deel uitmaakt. Op deze gecoördineerde besluitvorming is de Crisis- en Herstelwet van toepassing. Vanwege de coördinatieregeling dient beroep ingediend te worden bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Het beroepschrift dient de gronden van beroep te bevatten. Het indienen van een pro-forma beroepschrift of het aanvullen van de gronden van beroep na afloop van de beroepstermijn is niet mogelijk. Voor verdere details verwijzen wij u naar de kennisgeving.

TOETSING EN OVERWEGINGEN

1. WETTELIJK KADER - WET NATUURBESCHERMING

1.1 Beschermingsregimes

Op basis van de Wet natuurbescherming zijn er drie beschermingsregimes. Het eerste regime geldt voor vogels op grond van de Vogelrichtlijn. Artikelen 3.1, 3.2 en 3.4 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor vogelsoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. Artikelen 3.3 en 3.4 geven de voorwaarden voor het kunnen verlenen van de ontheffing.

Het tweede beschermingsregime geldt voor planten en dieren op basis van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn. Artikelen 3.5 en 3.6 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. Artikel 3.8 geeft de voorwaarden voor het kunnen verlenen van een ontheffing.

Het derde regime beschrijft de bepalingen voor andere (nationaal beschermde) soorten. Artikel 3.10 van de Wnb heeft betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten en geeft de voorwaarden waaronder GS ontheffing kunnen verlenen.

Voor alle soorten geldt in alle gevallen de algemene zorgplicht (artikel 1.11 van de Wnb). Het gaat dan zowel om beschermd als onbeschermd dier- en plantensoorten. De zorgplicht geldt ongeacht of er een vrijstelling geldt of een ontheffing is verleend. Hierin wordt bepaald dat eenieder zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, schade aan deze soorten dient te voorkomen.

In artikel 5.4 van de Wnb zijn gronden opgenomen waarop een verleende ontheffing kan worden ingetrokken of gewijzigd. De ontheffing kan in elk geval worden ingetrokken indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.

1.2 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant

Provinciale Staten hebben op basis van artikel 3.3, tweede lid, 3.8, tweede lid, en 3.10, tweede lid, van de Wnb door middel van de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant, aanvullende kaders vastgesteld. Voor bepaalde activiteiten en soorten is een vrijstelling opgenomen.

2. TOETSING EFFECTEN RUIMTELIJKE INGREEP

2.1 Activiteit

De aangevraagde activiteit betreffen de aanleg en exploitatie van het Windpark RWS. Dit is onderdeel van het grotere Windpark A16 dat bestaat uit in totaal 28 windmolens, met variabele hoogte, gelegen langs de A16. Het windpark omvat drie windturbines die zijn gelegen tussen de Rijksweg A16 en het spoor, ten zuiden van verkeersknooppunt Klaverpolder (zie ook bijlage 2).

Het type windmolens ligt nog niet vast. Er is uitgegaan van een bandbreedte van een windmolen met een ashoogte van 122 tot 142 meter en een rotordiameter van 136 tot 150 meter. Dit geeft een maximale tiphoogte van 190 tot 210 meter.

In de aanlegfase worden er wegen en bouwplaatsen gerealiseerd. Er hoeven geen bomen gekapt te worden. Voor de bouw van de windmolens wordt eerst het fundament gebouwd. Ook worden kabels ten behoeve van transport van elektriciteit aangelegd. De aanlegfase duurt ongeveer 1 tot 2 jaar. Vervolgens vindt de exploitatie plaats van de windmolens (gebruiksfase), deze bedraagt naar verwachting 25 jaar. Een uitgebreide omschrijving van de activiteiten is opgenomen in de aanvraag.

2.2 Mogelijke effecten

Door het bouwen en exploiteren van het windpark RWS kunnen, in de gebruiksfase, vogels en vleermuizen aanvaringsslachtoffer worden van de windmolen. De aanvaringsslachtoffers betreffen de voorziene aanvaringsslachtoffers in de gebruiksfase van het gehele Windpark A16. Dit is een overtreding van de bepalingen zoals bedoeld in artikel 3.1, eerste lid, en artikel 3.5, eerste lid, van de Wnb.

De ontheffing is aangevraagd voor het opzettelijk doden van een 72-tal vogelsoorten en de gewone dwergvleermuis.

2.3 Wijze van onderzoek

Om de verspreiding van beschermde soorten in het gebied in kaart te brengen is zowel bronnenonderzoek als veldonderzoek uitgevoerd. Het veldonderzoek omvat onder andere vliegbewegingen watervogels en meeuwen, jaarrond beschermde nesten, vleermuizen en overige beschermde soorten. De resultaten hiervan zijn beschreven in de aanvraag.

Vogels

Voor het bepalen van het aantal aanvaringsslachtoffers per windturbine is gebruik gemaakt van de best beschikbare kennis over slachtofferaantallen in windparken en verspreiding, habitats en vliegroutes van soorten in het plangebied. Het Flux-Collision Model is gehanteerd om de soort specifieke aantallen vogelslachtoffers bij windturbines te bepalen (zie Deelrapport Natuur, Bijlage 6). Gemiddeld vallen 15 slachtoffers per windturbine per jaar in het noordelijk deel van Windpark A16. Er is uitgewerkt dat het in totaal om 72 vogelsoorten gaat waarvan op jaarbasis één of meer aanvaringsslachtoffers in het totale Windpark A16 voorzien worden (Notitie vogelsterfte). Het gaat om soorten die tijdens seizoenstrek kunnen passeren of die een duidelijke binding hebben met het plangebied.

Vleermuizen

Voor vleermuizen is een transecttelling (2017/2018) uitgevoerd langs de geplande turbine locaties van het voorkeursalternatief (VKA) met een batlogger (Elekon). Hiermee worden vleermuisgeluiden opgenomen waarbij de locatie wordt vastgelegd. Er wordt met een auto met vaste snelheid (25 km/uur) door het plangebied gereden. Hiermee is de mate van activiteit van de vleermuizen in de omgeving van de turbinelocaties bepaald. Op basis van de activiteit en de soorten vleermuizen, zijn de slachtoffers bepaald. Per turbine vallen gemiddeld 1,3 slachtoffers per jaar onder de gewone dwergvleermuis (Notitie vleermuissterfte). Er worden geen bomen gekapt of gebouwen gesloopt en er is geen effect op essentieel foerageergebied of vliegroutes.

2.4 Mitigerende maatregelen

In bijgevoegd activiteitenplan en de notitie vleermuissterfte is het uitgangspunt benoemd dat voor alle afzonderlijke windparken met meer dan 1 vleermuislachtoffer per jaar, een stilstandvoorziening wordt toegepast. Elke turbine wordt uitgerust met een stilstandvoorziening. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een variabele startwindsnelheid. Deze methode leidt tot dusver in een reductie van aanvaringsslachtoffers van tenminste 80%, met een bijbehorend verlies aan energieopbrengst van minder dan 1%.

De startwindsnelheid (waaronder de windmolen wordt stilgezet) wordt berekend aan de hand van de tijd van het jaar, de tijd van de dag en de temperatuur. Deze variabelen bepalen de mate van activiteit van de vleermuizen. Om de waarden te bepalen wordt gedurende een geheel seizoen op gondelhoogte de activiteit van vleermuizen gemeten. Het eerste operationele jaar wordt een stilstandvoorziening getroffen met vaste grenswaarde voor de startsnelheid (5 m/s op gondelhoogte) gedurende de volgende omstandigheden en perioden:

- tussen zonsondergang en zonsopkomst;
- tussen 1 juli en 1 oktober;
- droog weer (geen neerslag);
- temperatuur boven de 10 graden Celsius.

Indien aan één of meerdere van bovenstaande voorwaarden niet wordt voldaan, dan kunnen de windturbines zonder beperkingen draaien. Deze voorziening geeft het eerste jaar een reductie van 44 tot 93%. Vervolgens wordt de voorziening met een variabele grenswaarde voor de startsnelheid verfijnd. Voor Windpark RWS betekent dit dat er in totaal minder dan 1 aanvaringsslachtoffer per jaar onder gewone dwergvleermuis over blijft. Van alle windmolens binnen windpark A16 gezamenlijk ligt het aantal slachtoffers echter hoger dan 1 aanvaringsslachtoffer per jaar. Dat betekent dat ook met toepassing van deze stilstandvoorziening alsnog een ontheffing nodig is voor het opzettelijk doden van de gewone dwergvleermuis.

Voor algemene broedvogels wordt buiten het broedseizoen gewerkt. Hierdoor wordt voorkomen dat verbodsbepalingen ten aanzien van broedende vogels overtreden worden. Voor het broedseizoen geldt dat deze loopt van globaal half maart tot half augustus, afhankelijk van de klimatologische omstandigheden en de aanwezige soorten.

2.5 Alternatievenafweging

Om een keuze te kunnen maken voor de ligging van de windmolens langs de A16 is een gecombineerde Plan- en Project-MER opgesteld. Via een zoekgebied voor het realiseren van de turbines zijn diverse alternatieven uitgewerkt en beoordeeld. Op basis hiervan is het voorkeursalternatief bepaald. Met de

realisatie van het Windpark A16 wordt bijgedragen aan de provinciale opgave voor windenergie van 470,5 MW. Het is van belang dat alle windmolens van dit park worden gebouwd.

Qua opstellingslocaties is het in de MER (Natuuronderzoek, Hoofdstuk 14) beoordeeld dat enkele daarvan minder geschikt zijn voor de plaatsing van windmolens in relatie tot natuurwaarden. Voor beschermde soorten zijn de effecten van de verschillende alternatieven niet onderscheidend. Voor de optimalisatie van de planning is beschreven dat tijdens de werkzaamheden verstoring en vernietiging van nesten van broedvogels voorkomen dient te worden. Globaal moet rekening gehouden worden met een broedseizoen van half maart tot en met half augustus, maar dit varieert per jaar en per soort.

Gezien het bovenstaande is ons gebleken dat er geen redelijke alternatieven mogelijk zijn, die zouden leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

2.6 Belang van de aanvraag

De ontheffing is gevraagd:

- in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid, zoals genoemd in de wet in artikel 3.3, vierde lid, onder b, van de Wnb,
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten, zoals genoemd in de wet in artikel 3.8, vijfde lid, onder b, van de Wnb.

Bij de aanvraag (bijlage 2) is een uitgebreide omschrijving van het belang van de activiteit gevoegd. Dit komt er samengevat neer op dat met de realisatie van de windturbines de uitstoot van broeikasgassen wordt gereduceerd. Deze reductie draagt bij aan het verminderen van de klimaatverandering. Er zijn internationale, Europese en nationale afspraken gemaakt over het verminderen van uitstoot van broeikasgassen. Als gevolg van klimaatverandering verandert de waterhuishouding. Zo is er invloed op de veiligheid tegen overstromingen (zeespiegelstijging, extreme neerslag), zoetwatervoorziening (verzilting, droogte) en elektriciteitsvoorziening. Dit leidt tot potentiële bedreigingen voor de openbare veiligheid. Klimaatverandering heeft ook een negatieve invloed op de volksgezondheid door veranderingen in luchtkwaliteit (fijn stof, NO_x), weersextremen, risico op overstroming en toename van nieuwe vectoren, virussen en bacteriën. Deze veranderingen vormen een bedreiging voor de volksgezondheid. Klimaatverandering heeft ook invloed op de economie door potentiële economische schade door wateroverlast en overstromingen en schade aan landbouwgewassen.

Gelet op de naar voren gebrachte omstandigheden zijn wij van oordeel dat de belangen voldoende onderbouwd zijn om de ontheffing te kunnen verlenen.

2.7 Staat van instandhouding

Vogels

De omvang van de jaarlijkse sterfte is gebaseerd op de verspreiding en talrijkheid van iedere soort in het plangebied, in combinatie met gedrag en kennis over het soort specifieke aanvaringsrisico. Hierbij is altijd een 'worst case scenario' gehanteerd, waardoor met zekerheid gesteld kan worden dat de werkelijke sterfte niet hoger uit zal vallen dan de voorspelde sterfte. Voor vogels tijdens het trekseizoen (55 soorten van de 72 soorten) is de sterfte afgezet tegen de 'flyway-populatie'. Er is voor deze soorten geen voorzienbare sterfte die hoger is dan 1% van de natuurlijke sterfte (notitie

‘Vogelsterfte’, tabel 2). In de tabellen zijn de slachtofferaantallen opgenomen voor het gehele Windpark A16.

Tabel 2 *Voorzienbare sterfte onder 55 soorten zonder duidelijke binding met het gebied (stap 3B zoals toegelicht eerder in deze notitie) bij de toekomstige windturbines van Windpark A16 (alle inrichtingen tezamen). Voor iedere situatie is de maximale sterfte weergegeven. De sterfte wordt getoetst aan de 1%-mortaliteitsnorm voor alle relevante soorten (bron populatiegrootte: ¹ Wetlands International 2016, ² Birdlife International 2004). In bijlage 2 is de additionele sterfte per inrichting opgenomen.*

soortnaam NL	additionele sterfte	populatiegrootte	1%-mortaliteitsnorm
sperwer	1-2	500.000 ²	1.550
buizerd	1-2	1.000.000 ²	1.000
waterhoen	3-10	3.900.000 ¹	14.703
goudplevier	1-2	750.000 ¹	2.025
watersnip	3-10	2.500.000 ¹	12.975
houtsnip	3-10	17.500.000 ¹	68.250
wulp	1-2	850.000 ¹	2.244
oeverloper	1-2	1.750.000 ¹	2.730
witgat	1-2	1.700.000 ¹	9.180
tureluur	1-2	250.000 ¹	650
holenduif	3-10	500.000 ²	2.250
houtduif	3-10	1.000.000 ²	3.930
gierzwaluw	3-10	1.000.000 ²	1.920
kauw	1-2	1.000.000 ²	3.060
pimpelmees	1-2	1.000.000 ²	4.580
koolmees	1-2	1.000.000 ²	4.580
veldleeuwerik	3-10	1.000.000 ²	4.870
oeverzwaluw	1-2	1.000.000 ²	7.000
boerenzwaluw	3-10	1.000.000 ²	6.260
huiszwaluw	3-10	1.000.000 ²	5.900
tijftjaf	3-10	1.000.000 ²	6.940
fitis	3-10	1.000.000 ²	6.810
grasmus	1-2	1.000.000 ²	6.090
tuinfluter	1-2	1.000.000 ²	5.000
zwartkop	3-10	1.000.000 ²	5.640
bosrietzanger	1-2	1.000.000 ²	7.760
kleine karekiet	3-10	1.000.000 ²	4.400
rietzanger	1-2	1.000.000 ²	7.760
spreeuw	3-10	1.000.000 ²	3.130
merel	11-50	1.000.000 ²	3.500
kramsvogel	11-50	1.000.000 ²	5.900
zanglijster	11-50	1.000.000 ²	4.370
koperwiek	11-50	1.000.000 ²	5.700
grote lijster	1-2	1.000.000 ²	3.790
grijze vliegenvanger	1-2	1.000.000 ²	5.070
roodborst	11-50	1.000.000 ²	5.810
nachtegaal	1-2	1.000.000 ²	5.370
zwarte roodstaart	1-2	1.000.000 ²	6.200
gekraagde roodstaart	1-2	1.000.000 ²	6.200
roodborsttapuit	1-2	1.000.000 ²	5.400
tapuit	1-2	1.000.000 ²	5.400
bonte vliegenvanger	1-2	1.000.000 ²	5.300
heggenmus	3-10	1.000.000 ²	5.270
ringmus	1-2	1.000.000 ²	5.670
gele kwikstaart	1-2	1.000.000 ²	4.670
witte kwikstaart	3-10	1.000.000 ²	5.150
boompieper	1-2	1.000.000 ²	5.800
graspieper	3-10	1.000.000 ²	4.570
vink	3-10	1.000.000 ²	4.110
keep	3-10	1.000.000 ²	4.110
groenling	3-10	1.000.000 ²	5.570
putter	3-10	1.000.000 ²	6.290
sijs	3-10	1.000.000 ²	3.900
kneu	3-10	1.000.000 ²	6.290
rietgors	3-10	1.000.000 ²	4.580

Voor vogels in het gebied is de sterfte afgezet tegen de broedvogelpopulatie of de totale populatie buiten broedtijd in Nederland. Ook voor deze 17 soorten geldt dat de additionele sterfte als gevolg van het windpark ruim lager is dan 1% van de natuurlijke sterfte (notitie 'Vogelsterfte', tabel 3).

Tabel 3 Soorten met binding met het plangebied (stap 3C zoals toegelicht eerder in deze notitie) voor toekomstig Windpark A16. Voor iedere situatie is de maximale sterfte weergegeven. Tevens is de 1%-mortaliteitsnorm weergegeven (bron populatiegrootte: ¹ Homman et al. 2015, ² Sovon.nl). In bijlage 2 is de additionele sterfte per inrichting opgenomen.

soortnaam NL	additionele sterfte	populatiegrootte	1%-mortaliteitsnorm
knobbeltzwaan	1-2	43.500 ¹	65
grijsneus	3-10	550.000 ¹	935
kolgans	1-2	895.000 ¹	2.506
Canadese gans	1-2	41.000 ¹	115
brandgans	1-2	760.000 ¹	684
smient	3-10	1.500.000 ¹	7.050
wilde eend	11-50	560.000 ¹	2.089
blauwe reiger	1-2	17.000 ¹	46
meerkooi	3-10	385.000 ¹	1.155
scholster	1-2	195.000 ¹	234
kievit	3-10	500.000 ¹	1.475
kokmeeuw	3-10	520.000 ¹	520
stormmeeuw	3-10	345.000 ¹	483
kleine mantelmeeuw	3-10	102.500 ²	92
zilvermeeuw	3-10	44.000 ²	53
roek	1-2	50.400 ²	106
zwarte kraai	1-2	212.500 ²	1.020

De activiteiten leiden daarmee bij geen van de vogelsoorten tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soorten.

Gewone dwergvleermuis

Voor het bepalen van mogelijke effecten op de staat van instandhouding is het aantal vleermuizen binnen een straal van 30 km bepaald (catchment area). Dit is een worstcase inschatting van de lokale populatie; over het algemeen vindt de uitwisseling tussen de netwerkpulatie over een gebied met grotere straal plaats (50 km). Hiermee wordt de populatie relatief klein ingeschat, waarmee effecten op de populatie zwaarder wegen.

Voor het gehele Windpark A16 ligt de sterfte op 7 individuen voor de gewone dwergvleermuis. Dit valt ruim binnen het 1%-mortaliteitscriterium. Dit criterium gaat uit van 1% van de natuurlijke sterfte van een soort. Als de extra sterfte minder dan 1% van de natuurlijke sterfte is, is een effect op de populatie op voorhand uit te sluiten en is er geen effect in relatie tot de staat van instandhouding van de populatie. Ook cumulatief gezien, rekening houdend met andere parken binnen een straal van 30 km afstand, blijft de totale sterfte van de windparken gezamenlijk onder het 1% mortaliteitscriterium (notitie 'Vleermuissterfte', tabel 1 en 2).

Tabel 3 Bijdrage van extra sterfte van windpark A16 aan de totale sterfte van de gewone dwergvleermuis, voor verschillende stralen *r* van de catchment area (in km) en een gemiddelde dichtheid van 9 vleermuizen / km².

	r = 30 km	r = 40 km	r = 50 km
Landoppervlak (km ²)	2765	4899	7485
Aantal gewone dwergvleermuizen ²	24.885	44.091	67.365
Jaarlijkse sterfte (20%)	4977	8.818	13.473
1% grens	50	88	135
Sterfte in WP A16	7	7	7

Er wordt daarmee geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

2.8 Conclusie

Gelet op het voorgaande verlenen wij ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De ontheffing wordt slechts voor de in het besluit genoemde soorten en beschreven activiteiten verleend. Deze ontheffing geldt alleen voor de activiteiten die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

BIJLAGE 1. VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts verleend voor de in het besluit genoemde soorten en beschreven activiteiten.
2. De ontheffing geldt alleen voor de activiteiten die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het bevoegd gezag indien bij het uitvoeren van de activiteiten andere activiteiten noodzakelijk zijn of als het overtreden van verboden voor andere beschermde soorten aan de orde kan zijn als bedoeld in onderdeel I en II van het besluit.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van de aan deze ontheffing verbonden voorschriften.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op eerste verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden aanvangen bekend is, maar uiterlijk 2 weken voor aanvang van de werkzaamheden, het bijgevoegde meldingsformulier (bijlage 3) volledig in te vullen en naar het bevoegd gezag te sturen.

Specifieke voorschriften

7. Voor de windmolens wordt een stilstandvoorziening getroffen. Het eerste jaar wordt een vaste grenswaarde voor de startsnelheid gehanteerd (5 m/s op gondelhoogte) onder de volgende omstandigheden:
 - a. tussen zonondergang en zonsopkomst;
 - b. tussen 1 juli en 1 oktober;
 - c. bij droog weer;
 - d. bij temperaturen boven 10 graden Celsius.Indien aan één of meerdere van bovenstaande voorwaarden niet wordt voldaan, dan kunnen de windturbines zonder beperkingen draaien. Tijdens het eerste operationele jaar wordt tevens de vleermuisactiviteit op gondelhoogte gemeten, om het algoritme te bepalen voor een variabele startwindsnelheid. Deze wordt dan in het tweede jaar toegepast (conform notitie 'vleermuissterfte', pagina 5).
8. Een overzicht van de gemeten vleermuisactiviteit in het eerste operationele jaar dient naar het bevoegd gezag (info@odbn.nl onder vermelding van Z/073113) te worden verstuurd, binnen 1,5 jaar na start van de exploitatie van de inrichting.
9. De ontheffinghouder dient, met inachtneming van de hiergenoemde voorschriften, de mitigerende maatregelen uit te voeren zoals beschreven in de ingediende stukken en daarin gestelde voorwaarden.
10. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen op basis van de hier genoemde voorschriften.
 - a. Het ecologisch werkprotocol maakt inzichtelijk hoe negatieve effecten op beschermde soorten geheel worden voorkomen.
 - b. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de projectlocatie, dienen van inhoud van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden en dienen dit na te leven.

11. De activiteiten en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.

BIJLAGE 2. OVERZICHTSTEKENING

Windpark RWS ligt tussen de Rijksweg A16 en het spoor, ten zuiden van het verkeersknooppunt Klaverpolder. Het ligt op 1,4 km afstand van de kern Moerdijk, op 3 km ten westen van Lage Zwaluwe en op 1,4 km ten noorden van Zevenbergschen Hoek.

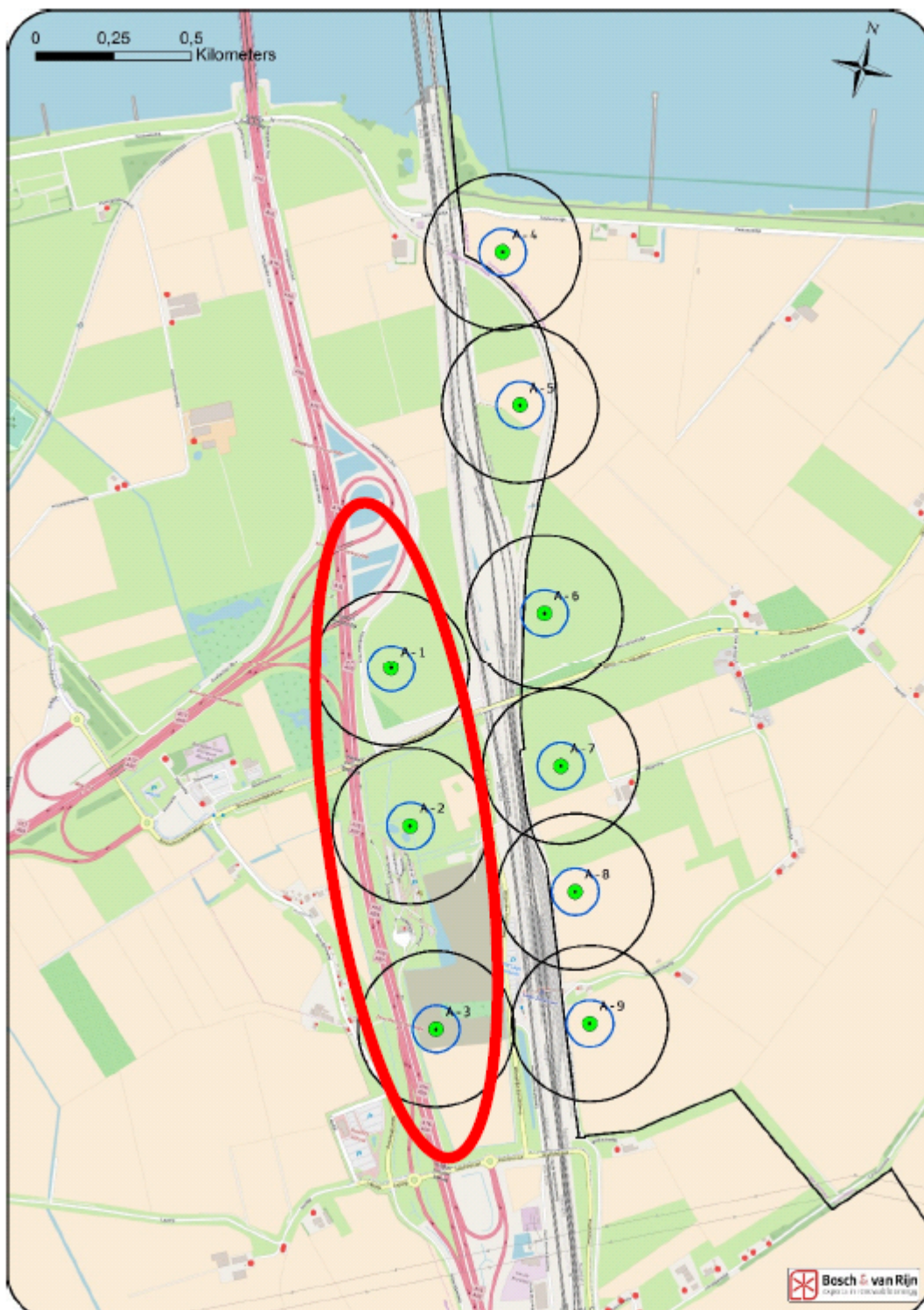

Figuur 1- Situering locatie Windpark RWS

Coördinaten van de drie windturbines

Windturbine	X	y
A-1	104224	412401
A-2	104408	411921
A-3	104663	411318

Ligging op kaart (rode cirkel)

BIJLAGE 3. MELDINGSFORMULIER START WERKZAAMHEDEN

Meldingsformulier start werkzaamheden Ontheffing Wet natuurbescherming ex artikel 3.3, eerste lid en artikel 3.8, eerste lid.		
<u>Gegevens</u>		
Aanvraagnummer	Z/073113	
Projectnaam	Windpark RWS	
Ontheffingsperiode	Tot en met 31 december 2049	
Naam	Rijksvastgoed	
Adres	Korte Voorhout 7	
Woonplaats	2511 CW Den Haag	
<u>Gegevens werkzaamheden</u>		
Contactpersoon uitvoering werkzaamheden		
Telefoonnummer (vast)		
Telefoonnummer (mobiel)		
Locatie(s) werkzaamheden		
Datum gereedkomen mitigerende maatregelen		
Datum start werkzaamheden		
Overzicht planning werkzaamheden		
		
		
		
		
<i>Dit formulier dient zodra de aanvang van de werkzaamheden bekend is, uiterlijk 2 weken van tevoren, te worden ingediend bij de Omgevingsdienst Brabant Noord</i>		
Retouradres	Omgevingsdienst Brabant Noord Email: info@odbn.nl	